

ОПТИМІЗАЦІЯ ЕТАПНОГО КОНТРОЛЮ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

Жанна Мудрик¹, Михайло Ткачук²

¹Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури Волинського національного університету імені Лесі Українки, Mudrik.Zanna@vpu.edu.ua;

²Магістрант фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки

Вступ. Будучи основною формою підготовки, спортивне тренування спрямовано на вирішення низки завдань, зокрема тих, які стосуються галузі технічної підготовки спортсменів. Відповідно до концепції управління, що отримала визнання у спортивній педагогіці, важливою передумовою успішної реалізації цих завдань є здійснення етапного контролю за рівнем технічної підготовленості спортсменів [1; 2].

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; контрольні випробування; педагогічний експеримент; статистичні методи опрацювання результатів дослідження.

Результати дослідження. У педагогічному експерименті вирішувалося завдання визначення методів оцінки технічної підготовленості юних футболістів. На цьому етапі роботи досліджувалися тести, які були попередньо визначені під час аналізу та узагальнення спеціальної літератури та футбольної практики. Основні матеріали на даному етапі роботи отримані у дослідженнях, які проводилися з учнями ДЮФШ «Волинь» (м. Луцьк) 11–12 та 14–15 років.

У порівняльному експерименті вирішувалися основні завдання дослідження. На цьому етапі роботи використовувалася схема послідовного доказу ефективності розроблених засобів контролю технічної підготовки юних футболістів. Дослідження проводилися лише з учнями ДЮФШ «Волинь» (м. Луцьк) 11–12 та 14–15 років. У результаті проведення етапних обстежень було отримано матеріали, які необхідно було використати для вдосконалення процесу технічної підготовки юних футболістів. План організації педагогічного експерименту не передбачав поділу випробуваних на дослідні та контрольні групи. У цьому експерименті застосовувалася схема послідовного порівняння основних його результатів. Для підвищення ефективності управління процесом технічної підготовки юних футболістів нами в основній частині експерименту, крім командної форми організації занять, також широко використовувалася групова форма тренувань. Групи учнів формувалися за ознакою однорідності їх рухових умінь та навичок, а також психомоторних та психофізіологічних функцій, які визначалися на основі даних етапного контролю та педагогічного спостереження.

Під час аналізу ТТД, у групі футболістів 11-12 років не виявилось жодної статистично значущої зміни показників виконання техніко-тактичних дій, хоча показник приросту коливався від -28,57 % до 18,80 %. Тенденція до зниження показників узгоджується з кількістю набраних очок у третьому колі першості Волинської області серед команд 11–12 років. Якщо у першому колі команда набрала 10 очок з 14 можливих, то у третьому колі – 6 очок. Очевидно, кількість і, особливо, результативність техніко-тактичних процесів певною мірою залежить від рівня опору із боку противника. Приблизно такі зміни спостерігалися у грі футболістів 14–15 років. Статистично значущі збільшення кількості обведень та загальної кількості дій, а також покращення якості єдиноборств важко пояснити. Загалом у цій віковій групі до кінця сезону спостерігалася тенденція до поліпшення реєстрованих показників у середньому на 5,6 %. Вибір засобів тренування залежав від особливостей педагогічних завдань, які обираються для конкретного заняття. Крім довгострокових (планових) завдань у тренуванні футболістів часто вирішувалися завдання, які мали оперативний характер. Ці завдання мали на меті ліквідувати недоліки, які виявилися, по-перше, при етапному контролі; по-друге, під час реєстрації змагальної техніко-тактичної діяльності; по-третє, під час виконання нових тренувальних вправ. Так як ці заняття в основному були спрямовані на усунення недоліків, то вони отримали назву «коригуючих» тренувань. Їхня частка в тижневому циклі тренувань 14–15 літніх футболістів складала 1–3 заняття. Основним змістом цих занять були вправи, що вже застосовувалися на більш ранніх етапах спортивного тренування футболістів.

У групі футболістів 11–12 років найбільші зрушення відбулися у показниках, що характеризують точність ударів неведучою ногою по стрибаючому м'ячу, а також точність ударів у ворота з позна-

ченням позиції воротаря. Ці зміни, мабуть, відбулися внаслідок значного збільшення обсягу тренувальних вправ, пов'язаних з ударами по рухомому м'ячу.

Характерно, що у другому півріччі експерименту спостерігалася стала перевага темпів вдосконалення техніки ударів неведучою ногою в усіх п'яти рухових завданнях. За перше півріччя експерименту така перевага спостерігалася лише в одному з трьох рухових контрольних завдань. Прямими доказами підвищення ефективності управління процесом технічної підготовленості футболістів 11–12 років в основній частині експерименту можуть бути результати тестування у трьох етапних обстеженнях. У всіх контрольних вправах із застосуванням технічних прийомів гри у футбол спостерігалася поліпшення результатів випробувань, а в п'яти завданнях зазначено прискорення темпів їх приросту. Середня величина коефіцієнтів приросту результатів всього комплексу контрольних тестів у другому півріччі експерименту перевершила аналогічний показник за перше півріччя – 20,30 % проти 17,07 %.

Аналізуючи результати контрольних випробувань футболістів 14–15 років, що ґрунтуються на застосуванні технічних прийомів, можна зробити висновок. Темпи приросту результатів тестування у чотирьох рухових завданнях майже збереглися на рівні констатуючої частини педагогічного експерименту, а трьох завданнях – збільшилися. Якщо порівнювати середню величину коефіцієнта приросту результатів всього комплексу контрольних тестів, можна назвати, що у другому півріччі експерименту він виявився більше – 15,63 % проти 4,94 %.

Динаміка показників виконання ігрових техніко-тактичних дій не завжди узгоджувалась з даними тестування та педагогічних спостережень. Наприклад, команда хлопчиків 11–12 років до кінця сезону 2020 втратила ігрову перевагу (показник ігрової переваги зменшився з +3 до +2 умовних одиниць за сім ігор), і це супроводжувалося незначним зниженням середньої величини коефіцієнта приросту ігрових показників. Навесні 2021 року команда знову мала ігрову перевагу (що підтверджується збільшенням показника ігрової переваги до +5 умовних одиниць), середня величина коефіцієнта приросту ігрових показників також збільшилася до 2,89 %.

Інший характер співвідношення ігрової переваги та коефіцієнта приросту спостерігався у групі футболістів 14–15 років. Команда протягом сезону 2020 року стійко перебувала в середині турнірної таблиці та мала коефіцієнт приросту ігрових показників 5,84 % за показника ігрової переваги +1 умовної одиниці. У новому сезоні 2021 року команда претендувала на роль лідера (показник ігрової переваги дорівнював +3 умовним одиницям), але коефіцієнт приросту дорівнював -4,3 %. Очевидно, для результату реєстрації техніко-тактичних дій доцільніше використовувати показники оперативної оцінки змагальної діяльності футболістів. Кількісні показники реєстрації цих дій повинні доповнюватися їх якісними оцінками.

Висновки. Визначення індивідуальної структури технічної підготовленості юних футболістів дозволило оптимізувати управління процесом технічної підготовки та сприяло прискоренню темпів їх удосконалення в основній частині педагогічного експерименту.

Джерела та література

1. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту): навч. посіб. Вінниця: Планер, 2014. С. 31–34.
2. Наумчук В. І. Теоретико-методичні основи навчання спортивним іграм: навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2014. 180 с.
3. Овчаренко С. В., Мітова О. О. Проблеми контролю у футболі в зв'язку з сучасними тенденціями його розвитку. *Фізична культура спорт та здоров'я нації*: зб. наукових праць: Вінницький держ. пед. ун-тет ім. М. Коцюбинського, Житомирський держ. ун-тет ім. І. Франка / під ред. В. М. Костюкевича. Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. Випуск № 3 (22). С. 371–377.